

Motion till riksdagen 2012/13:C389

av **Veronica Palm m.fl. (S)**

Familjerätt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vårdnadstvister.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om juridiska biträden för barn.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om föräldrapresumtion.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnets rätt till vårdnadshavare.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om besittningsrätt för efterlevande maka eller make.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stödet till vigsselförrättare.

Vårdnadstvister

År 2006 genomfördes en lagändring i föräldrabalken som bland annat syftade till att få föräldrar att samarbeta bättre och göra att färre fall av vårdnadstvister gick till domstol. Tidiga insatser i form av samtal eller medling med barnens bästa för ögonen genom den kommunala socialtjänstens försorg ska vara den första instansen där man försöker lösa tvisten. Tyvärr har detta inte slagit ut på det vis som önskades, istället har det blivit fler vårdnadstvister och fler fall som går till domstol. Domstolarna använder i sin tur medling endast i 1,7 procent av fallen.

I samband med att det har blivit fler vårdnadstvister som går till domstol har också fler pappor upplevt att de inte riktigt tas på allvar och ses som potentiella vårdnadshavare av rätten. Mamman ses ofta som det självklara valet när det gäller ensam vårdnad.

Fel! Okänt namn på

Socialnämnden ska göra en riskbedömning i utredningar om vårdnad, boende och umgänge. Denna skyldighet infördes i föräldrabalken redan i början av 1990-talet, men den 1 juli 2006 förtydligades lagstiftningen. I utredningar om vårdnad, boende och umgänge bedöms risken för om barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp, om barnet olovligen förs bort eller om barnet hålls kvar eller annars far illa. Familjerättens bedömning utgör sedan underlag för domstolens beslut om barnets vårdnad, boende och umgänge. En enkätundersökning som Socialstyrelsen genomfört tyder på att det förekommer brister i riskbedömningarna och att kommuner efterfrågar vägledning kring detta.

Mot denna bakgrund bör regeringen ges i uppdrag att följa upp den nya lagstiftningen och utvärdera hur lagskärpningen om riskbedömningarna fallit ut och utvärdera om mammor och pappor behandlas jämställt av rätten. Utgångspunkten för hela översynen av den nya lagstiftningen ska vara barnets bästa. Regeringen bör därefter komma med förslag på hur man ska kunna komma till rätta med att så många fall går till domstol.

För att skydda de barn vars föräldrar befinner sig i en vårdnadstvist med hög konfliktnivå vill vi också införa en möjlighet för rätten att kunna förordna ett juridiskt biträde till barn. Detta för att säkra att barns rätt tas tillvara och att de ges möjlighet att föra fram sin vilja och önsknings.

Föräldrapresumtion

Sedan könsneutrala äktenskap infördes 2009 har inga större familjerättsliga reformer genomförts. Samtidigt upplever fler och fler familjer brister i lagstiftningen som gör att de inte har det lagliga skydd som familjer kan förvänta sig. Problem uppstår främst för samkönade par som väljer att bilda familj på andra sätt än de på de sätt som det offentliga erbjuder.

Idag blir båda mannen och kvinnan i ett olikkönat äktenskap automatiskt juridiska föräldrar redan från barnets födsel, men om två kvinnor skaffar barn utan hjälp av den svenska sjukvården blir endast kvinnan som fött barnet juridisk förälder. Den andra mamman måste då ansöka om adoption. Barnet har då bara en förälder fram tills adoptionen är klar. Detta skapar en otrygg start för den nya familjen. Barn har en självklar rätt till båda sina föräldrar och rätt till vetskap om sin bakgrund.

För att trygga barnets rätt till båda sina föräldrar anser vi att regeringen bör överväga att införa en moderskapspresumtion som motsvarar dagens faderskapspresumtion för olikkönade par.

Barns rätt till vårdnadshavare

Dagens familj är inte självklart en kärnfamilj med en mamma och en pappa. Familjerna kan se olika ut. Vi socialdemokrater vill värna mångfalden och stjärnfamiljen och ser brister i dagens lagstiftning. Tydligast blir problemen

för barn som lever med skilda föräldrar och för barn som har kommit till när två samkönade par har valt att skaffa barn gemensamt. För barnen innebär det att de i lagens mening har två vårdnadshavare, de biologiska föräldrarna, som kan fatta beslut rörande t.ex. skola, sjukvård och annat. Samtidigt exkluderas föräldrarnas nya partners, eller de facto föräldrarna, som inte är biologiska föräldrar i de samkönade paren från möjligheten att vara med och fatta beslut rörande barnet. Det kan leda till att barnet inte får den hjälp och det stöd det behöver. Vi är välmedvetna om att detta är svåra frågor och vi anser att barnets bästa alltid ska sättas i främsta rummet. Därför behöver lagstiftningen ses över i enlighet med den problematik som kan uppstå rörande vårdnadshavare i stjärnfamiljer.

Besittningsrätt för efterlevande make/maka

I ärvdabalkens 3 kap. finns särskilda regler som reglerar makars arvsrätt. De idag gällande reglerna innebär att när en make går bort har de gemensamma barnen inte rätt till arv förrän båda föräldrarna har avlidit. Syftet har varit att skydda den efterlevande, som tidigare kunde bli tvungen att gå från hus och hem när barnen krävde sin del av arvet, när en fastighet funnits i den gemensamma egendomen.

För makar som har barn som inte är parets gemensamma, så kallade särkullbarn, är dock den efterlevande fortfarande oskyddad. Barnen till den avlidne har rätt att omedelbart få ut sin del av arvet, vilket gör att den fastighet som den efterlevande bor i kanske måste säljas. Det innebär att i en familj där det finns både ett gemensamt barn och ett särkullbarn, kan särkullbarnet kräva sin andel av arvet omedelbart, medan det andra barnet måste vänta tills båda makarna har avlidit. I de fall där arvet inkluderar fastighet som bebos av kvarvarande make/maka skulle en lagändring som ger den efterlevande besittningsrätt av bostaden till eget frånfälle eller försäljning kunna skapa trygghet för den efterlevande. Frågan om en lagändring som ger efterlevande besittningsrätt av bostaden till eget frånfälle eller försäljning måste dock avvägas mot särkullbarns rätt att omedelbart få del av sitt arv.

Stöd till vigselförrättare

Ersättning för borgerliga vigselförrättare är idag 110 kr för första vigseln och därefter 30 kr per vigsel om detta sker under samma dag. Antalet brudpar som väljer att viga sig borgerligt har ökat kraftigt. Vigselförrättarna har således fler vigslar att förrätta och fler par önskar ett större ceremoniellt innehåll för sin vigsel. En naturlig följd är då att stödet för vigselförrättarna att utföra sitt uppdrag bör öka samt att arvudet bör ses över.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 17 september 2012

Veronica Palm (S)

Carina Ohlsson (S)

Jonas Gunnarsson (S)

Yilmaz Kerimo (S)

Hillevi Larsson (S)

Katarina Köhler (S)

Berit Högman (S)